

MEMO

Voor : de heer De Baat
Van : de heer Kransen en de heer Ten Raa
Datum : 5 maart 2020
Onderwerp : Integrale brandveiligheid in de zorg

Bijlage 1 : Gegevens gemeente Montferland

Aanleiding

Op 15 januari 2020 heeft het algemeen bestuur van de VNOG de Toekomstvisie vastgesteld. Deze toekomstvisie is opgebouwd uit richtinggevende uitspraken van de bestuurlijke tweedaagse en na een zorgvuldig proces van afstemming en afweging tot stand gekomen. De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland is dé organisatie in de regio voor samenwerking aan veiligheid. Het is een operationele organisatie, die bij een crisissituatie of ramp nu en in de toekomst garant staat voor professionele hulpverlening aan de inwoners en bezoekers van de regio. De VNOG is een regio waar veilig en gezond gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden. Nu en in de toekomst.

Daarbij richt de VNOG zich op drie pijlers zelf- en samenredzaamheid en preventie (risicocommunicatie), compacte en slagvaardige posten met goed getrainde vrijwilligers vanuit een versterkte informatiepositie. U hebt vragen gesteld over de uitwerking van de Toekomstvisie op de brandveiligheid in de zorginstellingen. Deze memo geeft daar duiding aan.

Brandveiligheid is een samenspel van veel factoren

De mate van brandveiligheid van een object is een samenspel van een aantal kenmerken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de kenmerken van het object zelf, zoals de bouwmaterialen, brandwerende voorzieningen en de aanwezigheid van rookmelders. Daarnaast gaat het ook om de wijze waarop het object gebruikt wordt. Welke risicovolle activiteiten vinden plaats en hoe zelfredzaam zijn de gebruikers? Ook speelt een rol de aanwezigheid van een bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV) en de inzetmogelijkheden van de brandweer.

Het Bouwbesluit regelt het minimale veiligheidsniveau. Het Bouwbesluit kent verschillende gebruiksfuncties, waaronder de gezondheidszorg en diverse vormen van zelfstandige bewoning met zorgafname. Het uitgangspunt van de brandbeveiliging is in basis voor alle gebruiksfuncties gelijk. Voldoende voorzieningen moeten aanwezig zijn om het object bij brand tijdig te verlaten en er moeten maatregelen zijn getroffen om brandoverslag naar belendende percelen te voorkomen.

Brandveiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid

De zorg voor brandveiligheid is een gezamenlijke inspanning van burgers, partners en brandweer. Het op orde zijn van de brandveiligheid van een gebouw is primair de verantwoordelijkheid van de eigenaar/gebruiker. Dit is vastgelegd in diverse regelingen binnen het omgevingsrecht. Het Instituut Fysieke Veiligheid schrijft daarover het volgende in het rapport "de Basis voor Brandveiligheid":

"Als mensen niet in staat zijn zelfstandig te vluchten, zoals veelal het geval in het geval van een gezondheidszorgfunctie of wonen met zorg, dan moet de BHV compenserende maatregelen nemen die voorzien in een tijdige ontruiming. In de algemene toelichting van het Bouwbesluit staat dat de brandweer hierbij een (beperkte) rol kan spelen. In beginsel moet de BHV zorgen voor de ontruiming van de door brand bedreigde mensen. Immers, op het moment van ontruiming, het meest cruciale moment, kan de brandweer nog niet ter plaatse zijn."

Brandveiligheidsvoorzieningen (waaronder brand- en rookwerende scheidingen, rookdetectie en de alarminstallatie) en een goede BHV zijn beide essentieel, zeker in de zorgsector. Gebreken aan de brandveiligheidsvoorzieningen zorgen voor een versnelde brand- en rookverspreiding met een grotere kans op slachtoffers, omdat de BHV wordt bemoeilijkt in haar taak. Deze gebreken kunnen in de eerste fase van een brand niet gecompenseerd worden door extra brandweerinzet. De brandweer kan immers nog niet ter plaatse zijn.

Brandweezorg gaat over beheersen, bestrijden en normaliseren

De brandweer hanteert een risicogerichte aanpak om de brandveiligheid in de regio te optimaliseren. Dit houdt in dat een combinatie van maatregelen op het gebied van risicobeheersing en (de voorbereiding op) incidentbestrijding wordt getroffen om de brandrisico's zo optimaal mogelijk te beheersen. Het streven daarbij is verbetering van de brandveiligheid in de gehele regio. Vanuit de sterke informatiepositie van de VNOG is helder inzichtelijk waar in de regio de risico's zich bevinden en waar de brandweer van toegevoegde waarde kan zijn. Daarbij is het belangrijk om 'voor de vlam' te komen en daarmee branden, slachtoffers en schade te voorkomen.

Dit vergt naast het toepassen van regels, vooral het scherp in beeld brengen en afwegen van risico's, het zoeken naar maatregelen die de veiligheid bevorderen, het motiveren van anderen waarmee de brandweer samen het verschil kan maken, het beïnvloeden van risicovol gedrag en een heldere verantwoordelijkheidsverdeling tussen burgers, bedrijven en overheid.

Brandveiligheid in de zorg

Gelet op de kwetsbaarheid van de gebruikers van zorginstellingen heeft de zorgsector in het bijzonder de aandacht van de VNOG. Een opsomming van de acties vindt u in bijlage 1. Er is samen met zorgpartijen nagedacht over het vergroten van de brandveiligheid. Dit gaat in een aantal gevallen verder dan in regelgeving is bepaald. Zo zijn, samen met zorgpartners, scenario's opgesteld voor de zorg waarin brandveiligheid en zorgcontinuïteit een rol spelen. Een voorbeeldscenario vindt u onderaan deze memo. Met deze scenario's is bewustwording gecreëerd op directieniveau. Hierdoor zijn de benodigde middelen en randvoorwaarden vrijgekomen om verbeteracties uit te voeren.

Concreet zorgt deze aanpak voor bewustwording en inzicht in het belang van diverse voorzieningen zoals brandscheidingen, BHV en daarbij extra relatief eenvoudige maatregelen zoals moeilijk brandbare matrassen. Meerwaarde in deze aanpak zit vooral ook in de samenwerking met de diverse partijen. Slimme en innovatieve oplossingen komen uit de branche zelf en passen beter binnen de zorgprocessen. Voorbeelden hiervan zijn het opzetten van buurt BHV, eerder vervangen van elektronische apparaten met een hoger risico op het ontstaan van brand en de toekomstige ontwikkeling van informatiedeling bij brand. Domotica kan een inzet van de brandweer in de nabije toekomst helpen om sneller inzicht te krijgen in waar brandscheidingen zich bevinden, waar mogelijke slachtoffers zich bevinden, hoeveel rook er in een bepaalde ruimte hangt en welke temperatuur deze heeft.

Naast het sturen op bewustwording en verantwoordelijkheidsbesef wordt ingezet op toezicht, de traditionele vorm van brandveiligheidsbevordering. Immers, ondanks alle inzet op het bewustwordingsvlak is het in sommige gevallen nodig dat de gemeente afdwingt (door handhaving) dat bepaalde voorzieningen getroffen worden.

Repressieve inzet van de brandweer

Ondanks de inzet van de zorgpartijen, VNOG en andere partijen zullen er altijd incidenten zijn waar de repressieve inzet van de brandweer nodig is. Zie hiervoor ook bijlage 1, gegevens gemeente Montferland. Toch zien wij dat het aantal incidenten de zorgsector vanaf 2017 zeer laag ligt (geen brand, 1 brandgerucht en minder dan 10 automatische meldingen).

Het fijnmazige netwerk van brandweerposten in de regio en onze betrokken (vrijwillige) medewerkers vormen de basis voor de uitruktaken van de brandweer. Brandbestrijding, hulpverlening, waterongevallen en gevaarlijke stoffen. Vanuit de posten wordt snel en adequaat gereageerd op (lokale) incidenten. In de gezamenlijkheid van de posten wordt zorg gedragen voor de collectieve slagkracht wanneer opgetreden dient te worden in grootschalig verband.

De brandweer zal zich altijd inspannen om zo snel mogelijk en goed voorbereid ter plaatse te zijn. In het dekkingsplan wordt beschreven hoe de repressieve brandweezorg is geregeld en wat de voorwaarden daarbij zijn.

Voor de eerste tankautospuiter zijn wettelijke opkomsttijden vastgesteld. Voor de opschaling van tankautosputers (tweede en volgende tankautospuiter) zijn geen wettelijke tijdsnormen vastgesteld. Het dekkingsplan VNOG houdt voor de bepaling van de tweede en volgende tankautospuiter rekening met praktijkervaringen en het innovatie landelijke rapport "Situationele commandovoering brandweer" (2015. R. Weever). Daarbij gaat het dekkingsplan uit van de feitelijke brandbestrijding, het brandweerproces en wat daarvoor nodig is. Voor de gemeente Montferland geldt dat overal vier tankautosputers binnen 30 minuten kunnen zijn. Voor een zeer groot gedeelte van de gemeente geldt dat er drie tankautosputers binnen 20 minuten aanwezig kunnen zijn. Ook wanneer de tweede tankautospuiter van Didam in 2024 wordt afgestoten.

Landelijke ontwikkelingen: RemBrand

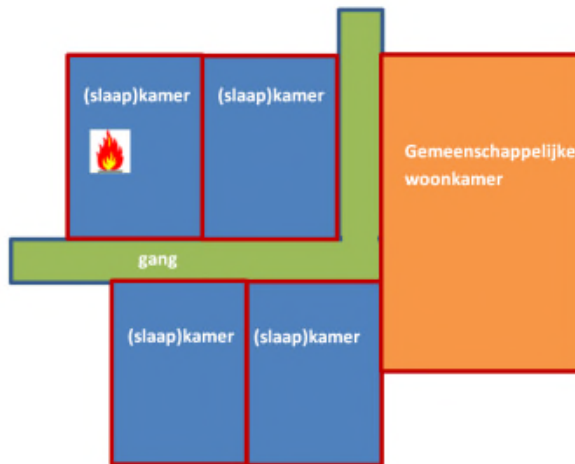
Ook landelijk is de visie dat goede brandveiligheidszorg geen exclusief domein van de brandweer is. Ook andere partijen (burgers, bedrijven, instellingen, bouwsector, verzekeraars) spelen een belangrijke rol om te zorgen voor een brandveilige samenleving. Deze visie is verder uitgewerkt in het rapport RemBrand van Brandweer Nederland. RemBrand stelt onder andere een andere benadering voor de opkomsttijden van de brandweer voor: gebiedsgerichte opkomsttijden in plaats van objectgerichte opkomsttijden.

Dit heeft geresulteerd in een landelijke uniforme (concept) methodiek voor het opstellen van dekkingsplannen. Deze conceptmethodiek is beschreven in een landelijke handreiking en wordt momenteel in een aantal pilotregio's getoetst. De uitkomsten van de pilots worden betrokken bij het traject tot aanpassing van het Besluit veiligheidsregio's.

Bij de Toekomstvisie van de VNOG past een moderne aanpak waarin rekening gehouden wordt met de gebiedsgerichte aanpak. De ontwikkeling van objectgericht naar gebiedsgerichte opkomsttijden is bepalend voor het dekkingsplan van de VNOG.

Voorbeeldscenario voor de zorg

Afbeelding 1 geeft een mogelijke indeling van een deel van een zorginstelling weer. Vanuit het Bouwbesluit is een zekere mate van brandcompartimentering vereist die is afgestemd op de mogelijke inzet van de BHV. Dit betekent dat er brandscheidingen aanwezig moeten zijn die de brand en rook minimaal 20, 30 of 60 minuten kunnen tegenhouden.

Afbeelding 1, voorbeeld (deel) plattegrond zorginstelling, de rode lijnen geven de brandscheidingen weer

Het (basis)scenario weergegeven in afbeelding 1 is als volgt uit te leggen: er is een brand in één van de slaapkamers van de zorginstelling. De slaapkamers zijn gecompartmenteerd. Alle ruimten van de zorginstelling zijn voorzien van rookmelders die uitkomen bij een zusterpost. Na rookdetectie in één van de slaapkamers onderneemt de BHV een bluspoging en probeert een eventueel aanwezig slachtoffer te redden. Het is mogelijk dat dit door de hitte en rook niet lukt, de BHV heeft immers geen beschermende middelen zoals ademlucht en een hittebestendig pak. De brand in de slaapkamer met een slachtoffer is dan de klus voor de brandweer, te weten de eerste tankautospuiter. De verdere ontruiming van het pand is een taak voor in eerste instantie de BHV, eventueel indien nodig samen met de brandweer, te weten de tweede tankautospuiter (en eventueel derde, vierde, etc.). Door de aanwezige brand- en rookscheidingen kan de BHV dit veilig doen en is de tweede tankautospuiter niet op hetzelfde moment nodig als de eerste. Bij een minimale brandwerendheid van 20 minuten is een beschikbaarheid van 15 minuten voor de tweede tankautospuiter geredeneerd vanuit de basisprincipes van brandbeveiliging en daaruit volgend de regelgeving voldoende.

Bijlage 1: Gegevens gemeente Montferland

Acties op het gebied van Risicobeheersing zorginstellingen (niet uitputtend)						
gemeente Montferland, grotere zorgpartijen/locaties						
Naam	zorgverlener	adres	postcode	plaats	laatste bezoek:	zaakdossier
Gertrudis	Azora	Marktstraat 12	7041 AJ	's-Heerenberg	4-dec-19	16-27582
Hof van Varwijk	Azora	Vinkwijkseweg 1	7038AV	Zeddam	29-okt-19	14-19131
Benedendorpstraat	De lichtenvoorde	benedendorpstraat 20C	7038BC	Zeddam	6-jun-19	16-28942
woonlocatie Zeddamseweg	Estinea	zeddamseweg 13	7041CM	s-Heerenberg	1-mei-18	16-29343
Het Kom-Fort	Driestroom	Rozenstraat 84	6942WL	Didam	zelfstandige bewoning	-
Meulenvelde	Liemerij	Tesma 1-85	6942 RH	Didam	8-nov-18	14-19179
het Waverlo	Zozijn	Waverlo 35	6942RG	Didam	19-dec-17	14-19177
Woonzorg nieuwe Meursweg	Gqnet	Nieuwe Meursweg 26	6942RA	Didam	6-nov-18	14-19643
Buitenlocatie Ziepseweg	Elver	Ziepseweg 98	6941BA	Didam	20-nov-19	14-19137
Lockhorst	Zozijn	Lockhorststraat 7	6942AB	Didam	15-okt-19	16-27759
Sydehem	Sensire	Benedendorpstraat 35	7038EN	Zeddam	12-jul-19	14-19816
Deelnemende organisaties 1e traject scenario's brand in gebouw zorg & welzijn Achterhoek						
De Gouden Leeuw Groep						
Marqa Klompé						
Markenheem						
Sensire						
Streekziekenhuis koningin Beatrix						
Elver (voorheen Fatimazorg)						
Uitrol Geen Nood bij Brand (zorggerelateerd) vanaf 2020 e.v.						
introduc tie accounthouders / vaste aanspreekpunten voor zorgpartijen						
implemetatie zorgmodule (vervolg scenario's; RAM, GNBB, sceanriodenken)						
Uitrol project zelfstandige bewoning met zorgbehoefte, 2020 e.v.						
vergroten brandveiligheid zelfstandige bewoning (woongebouwen zoals De Ent)						
4 TS'en binnen 30 minuten aanwezig						
conform uitgangspunten implementatieplan; ja						
incidenten vanaf 2017 grotere objecten / locaties hierboven genoemd						
prio 1 daadwerkelijk brand	Geen		TS1	TS2		
prio 2 brandgerucht	1		nvt	nvt		
automatisch alarm, geen inzet	>10		ja	nee		
planvorming (informatievoorziening voor de uitruk) hoog risico objecten (conform beleid)						
aanwezig						
Bekendheid posten met risico objecten, locatie kennis, gezamenlijke oefeningen						
ja (bron: postcommandanten)						